

Natuuronderwijs anders koppelt opleidingen

Tussen kinderen en kippen

Kinderen leren dat een kippensnavel geel is, pubers leren leidinggeven en behulpzaam zijn, leerkrachten leren hoe ze leerdoelen kunnen verbinden aan de natuur bij school en scholen leren samenwerken. Dat is de samenvatting van natuuronderwijs anders.

We wilden natuuronderwijs in de natuur rondom de school. We wilden dat kinderen van groep 1 tot en met 8 enkele momenten per jaar daadwerkelijk de natuur zelf ontdekken. Bovendien wilden we dat koppelen aan het verhaal 'van zaadje tot voedsel'. Directeur René Dullaart van basisschool Paus Joannes in Den Bosch is ambitieus als het om natuuronderwijs gaat. Met resultaat, want op een mooie lentedag lopen de eerste kinderen van groep 3 en 4 met opdrachtenboekjes langs de kippen en konijnen van de kinderboerderij die vijfhonderd meter van de school ligt. Daar kwam wel wat bij kijken. Fontys Pabo, Hogeschool HAS Den Bosch, Helicon vmbo groen, KPC Groep, de kinderboerderij en de basisschool zijn samen verantwoordelijk voor dit project. En ze willen het hier niet bij laten.

Handen ineen

Ook de terreinbeheerders in en om Den Bosch, zoals Staatsbosbeheer, de waterschappen, de provincie en de gemeente, waren ambitieus. Ze wilden bewoners meer bij hun gebieden en de natuur betrekken. Ze wilden hen mede-eigenaarschap geven. Dat zou moeten beginnen bij kinderen, door die van jongs af aan in contact te brengen met

hun natuurlijke omgeving. Het werd een groot project; zo groot dat ze besloten om KPC Groep erbij te betrekken, die kent immers de scholen in Den Bosch goed. De terreinbeheerders trokken zich terug, maar het idee lag er. Roelof de Jong van KPC Groep kende het GKC-programma Groene kennis voor en door burgers en vond dit initiatief hier heel goed in passen. In het kader van dit programma bleek dat HAS Den Bosch ideeën in dezelfde richting had. De handen werden ineen geslagen en zo ontstond het Kigo-project Samen aan de slag met natuuronderwijs anders. Waarvan de les op de kinderboerderij de eerste pilot is.

Ons ding

Spannend dus. Vooral voor Pabo-studenten Isolde Beumer en Bianca Hamers. Nu is alles onder controle, maar toen Beumer op maandagavond haar tas inpakte, was ze wel gespannen. "Dat is toch het moment dat je jezelf afvraagt of alles oké is." En dat was zo. Toen op dinsdagochtend bleek dat een paar vmbo-leerlingen niet kwamen opdagen, was dat niet erg. "Dan moet je improviseren, maar dat hoort bij onderwijs." Vandaag zal blijken of het lespakket dat de twee tijdens hun stage op de Paus Joannesschool maakten werkt. Ze bedachten een parcours waarbij de kinderen langs verschillende haltes komen, kippen,

TEKST EN
FOTOGRAFIE
leonie barnier

konijnen, pony's... en daar opdrachten uitvoeren. Informatie over de dieren kregen ze van studenten Toegepaste biologie van HAS Den Bosch en ze schakelden leerlingen van het vmbo van Helicon in om de kinderen te begeleiden. Die samenwerking geeft een duidelijke extra waarde, vindt Beumer. "Anders blijf je in het didactische steken. Je bereidt een les voor, voert die uit, en dat is het dan. Dit is veel vrijer. Je hebt meer handen, dat geeft meer mogelijkheden." Ook voor de Pabo-studenten werd het project groter en breder dan ze verwacht hadden, maar daar leerden ze juist van. "Tijdens een stage mag je wel eens meewerken aan de organisatie van een excursie, maar nu hebben we alles zelf georganiseerd en we droegen alle verantwoordelijkheid zelf. Het was echt ons ding."

Behulpzame invalkracht

Ook voor Devon uit klas 2 van het vmbo groen in Den Bosch is het 'echt zijn ding'. Hij is een van de Helicon-leerlingen die er vanochtend op het laatste moment werden bijgehaald omdat vier anderen wegbleven. Hij krijgt drie kinderen van groep 3 – ze zijn een jaar of zeven – onder zijn hoede. Na een kort voorstelronde loopt hij met ze naar halte twee van het parcours, de kippen. Hij leest hardop de vragen voor die in het werkboekje van de kinderen staan. "Wat is de kleur van de snavel?" Rood, zegt een meisje. "Kijk nog eens goed." Geel. "Heel goed. Schrijf maar op." Devon is duidelijk, hij laat zijn waardering blijken en hij is behulpzaam als de kinderen moeite hebben de bladzijden om het schrijfbankje te slaan. En dat terwijl hij vanochtend alleen een korte uitleg heeft gehad. Beumer en Hamers hebben de vmbo'ers op school tips gegeven over hoe ze met de kinderen om moesten gaan, maar toen was Devon nog niet van de partij.

Echt echt

Voelt dit als een les voor Devon? "Ja," zegt hij, "sommige kinderen wisten meer dan ik." Hij heeft nog niet in de gaten dat dit voor hem daarnaast een andere leerervaring is. Hij laat hier vaardigheden zien die

Met een opdrachtenboekje in de hand ontdekken de basisscholieren de dieren op de kinderboerderij

*Twee hogescholen, een vmbo groen,
een basisschool, KPC Groep en een
kinderboerderij werken samen aan
lessen in de natuur*

Ook andere scholen

De bijdrage vanuit de studenten van HAS Den Bosch was hier nog niet zo groot. Maar dat gaat veranderen, zegt Arianne van Dijk, projectleidster van het Kigo-project. Het scenario van het parcours met haltes dat er nu ligt, biedt een prima basis om op voort te borduren. Het is de bedoeling dat het verdieping en verbreding krijgt. De Paus Joannes-school wil het project uitbreiden naar de andere groepen. Voor groep 7-8 wil de school een verdieping richting voeding. Andere scholen in Den Bosch willen iets doen met nabijgelegen natuurgebieden, zoals de Maasuitwaarden en het Bossche Broek. Ook hier kunnen parcoursen met haltes komen; daarvoor is meer specialistische kennis nodig. Dan zullen de HAS-studenten meer gaan bijdragen. Zo ontstaat een raamwerk voor verschillende parcoursen met haltes, geschikt voor meerdere scholen, op verschillende plekken in de stad. Elke partij bouwt met zijn eigen kennis aan het parcours waar de basisschool om heeft gevraagd. “Met dit principe kunnen ook andere scholen aan de slag,” zegt De Jong, “ook buiten Den Bosch.”

Naar buiten

Namens KPC Groep zijn Roelof de Jong voor groen onderwijs en Marleen de Haan voor het basisonderwijs betrokken bij het project. De Haan ondersteunt de basisscholen bijvoorbeeld bij het helder krijgen van de vraag. Zo werd de ambitieuze wens van de Paus Joannes-school aangescherpt en in stukjes geknipt. En KPC Groep helpt om ‘natuuronderwijs anders’ in te passen in de ontwikkeling die de school doormaakt. “Wij wilden met het natuuronderwijs niet aansluiten bij een bepaalde methode,” zegt schooldi-

recteur Dullaart, “we wilden juist uitgaan van de verwondering van het kind.” KPC Groep traint leerkrachten hoe je dat doet. De Jong: “Doel van de training is dat de leerkracht de vraag ‘hoe leert het kind?’ leert verbinden met de vraag ‘wat heeft de omgeving hiervoor te bieden?’ Wij vragen ze: welk inzicht moet deze groep, in dit seizoen krijgen? Maak die doelen helder. Dan nemen we ze mee naar buiten en leren ze hoe ze gebruik kunnen maken van de omgeving om deze doelen te realiseren.”

De Paus Joannes-school zal nog geen gebruik maken van deze training. Dullaart: “Leerkrachten waren bij de pilot; straks moeten ze het zelf doen en regelen. En wie weet zijn ze dan zo enthousiast dat ze zich afvragen hoe ze de omgeving van de school op andere manieren bij hun les kunnen betrekken.”

Nadere informatie bij: Arianne van Dijk, HAS Den Bosch, 06 2054 0803, dia@hasdb.nl; Roelof de Jong, KPC Groep, 06 1285 5904, r.dejong@kpcgroep.nl Kijk voor een link met de informatie over het Kigo-project Samen aan de slag met natuuronderwijs anders op www.groenonderwijs.nl > editie 7

docent Sjoerd Remmers op school nog niet bij hem zag.

“Leerlingen leren anders en zijn anders met hun competentieontwikkeling bezig in dit soort projecten”, vindt Roelof de Jong. “Dan is het van belang om dat ook binnen de school te valideren en te waarderen.”

Remmers wijst de vmbo-leerlingen in de nabespreking erop dat ze een verslagje moeten maken voor hun portfolio. Dat gebruikt hij bij het gesprek dat hij eens in de zes weken met ze heeft over hun vaardigheden en ontwikkeling. Hij laat de leerlingen dan kiezen uit een bak met vijftig projecten. “Ik daag ze dan uit op een bepaalde competentie. Als ze bijvoorbeeld iets met kinderen willen doen, dan wijs ik ze op dit project: is dat niet iets voor jou?” De meerwaarde van dit soort projecten is voor Remmers dat het ‘echt echt’ is. “Het examen is ook altijd iets met basisschoolleerlingen. Hier kunnen ze in de praktijk oefenen voor het examen.”

Zonder dat ze het zich bewust zijn, leren de vmbo-leerlingen uitleggen en leiding geven